

REPERE ALE DEZVOLTĂRII REGIONALE A ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

dr. Constantin CIUTACU

1. Prezentul studiu preliminar și-a propus să facă o evaluare a potențialului demo-economic și a nivelului general de utilizare a acestuia în România, pe regiuni statistice, și să evidențieze disparitățile teritoriale actuale în dezvoltarea economico-socială a țării pornind de la aceste realități și aprecieri se pot sugera unele direcții pe care viitoarele strategii naționale și locale ar putea să le ia în considerare.

În România a fost nominalizat un număr de 8 regiuni statistice de dezvoltare: regiunea nord-est (cu județele Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava și Vaslui); regiunea sud (Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ilalomița, Prahova, Teleorman); regiunea vest (Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș); regiunea centru (Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu); regiunea sud-est (Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea); regiunea sud-vest (Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea); regiunea nord-vest (Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Sălaj, Satu Mare) și regiunea București (municipiul București și județul Ilfov).

Dezvoltarea regională reprezintă un domeniu extrem de important al politicilor și strategiilor promovate de Uniunea Economică și Monetară Europeană. În acest sens, în 12 țări din cele 15 care alcătuiesc actuala UEM, sunt nominalizate 81 de regiuni de dezvoltare (Belgia 3, Germania 16, Grecia 4, Spania 7, Franța 9, Italia 11, Olanda 4, Austria 3, Portugalia 3, Finlanda 2, Suedia 8, Regatul Unit 11).

Pentru susținerea dezvoltării regionale există un buget special la nivelul Uniunii Economice și Monetare, din care sunt alocate fonduri pentru a se evita proliferarea decalajelor.

Din căte cunoaștem noi, până în prezent în România nu s-au elaborat studii pentru asemenea agregate regionale, întrucât constituirea acestora se află în plin proces de realizare începând cu anul 1998.

2. Un prim demers al cercetării l-a constituit evaluarea potențialului demoeconomic al celor opt agregate regionale de dezvoltare.

În relevarea potențialului demoeconomic, au fost utilizati indicatori statistici referitori la factorii de producție - muncă, pământ, capital - și la unele com-

ponente ale infrastructurii locale.

2.1. Populația și resursele umane constituie primul element al oricărei politici de dezvoltare.

Din punct de vedere al numărului total al populației, în 1996 se constată că potențialul uman din teritorii nu prezintă o repartition uniformă: în regiunea nord-est se înregistrează cea mai însemnată concentrare de populație - 16,8%; aceasta este urmată de regiunea sud (15,5%), sud-est (13%) și nord-vest (12,7%); pe ultimul loc se situa regiunea vest cu 9,2% din populația totală a țării. În dinamică, față de anul 1970, ierarhia celor opt regiuni înregistrează o singură schimbare de poziție: dacă în anul 1970, sudul se situa pe primul loc cu 17,2% din populația totală a țării, în anul 1996 această regiune trece pe locul doi, poziție anterior ocupată de regiunea nord-est. Plusul de populație din sud, în intervalul analizat, s-a transferat în zona București, a cărei pondere în total a crescut de la 7,8% în 1970 la 10,2% în 1996.

Ponderea regiunilor în populația totală este în creștere pentru zonele nord-est, centru și București și în scădere pentru sud, sud-est, sud-vest, vest și nord-vest.

Într-un interval de 26 de ani (1970-1996), populația totală a

țării a sporit cu 2,355 mil. persoane; din această creștere regiunile nord-est și sud-est au contribuit cu un plus de 825 mii de persoane (35% din total), sudul și Bucureștiul au crescut cu 765 mii de persoane (32,5%), în timp ce regiunile sud-vest, nord-vest și centru au prezentat un aport cumulat de numai 32,5%.

Cu alte cuvinte, deși în anul 1996, regiunile sud, sud-vest, vest, nord-vest și centru detineau împreună 59,9% din populația țării, ele au contribuit cu numai 33,6% din creșterea totală a populației pe un interval de 26 de ani, în timp ce regiunile nord-est și București, pentru o greutate de 40,1% din populația totală a anului 1996, au oferit o pondere de 66,4% din creșterea de populație a ultimului sfert de secol.

Asemenea tendințe în evoluția populației nu pot rămâne fără urmări în arhitectura viitoare a politicilor de dezvoltare economică și socială în profil regional.

Desigur că în perspectiva dinamică a populațiilor regionale sunt implicate serios fenomene demografice, respectiv numărul nașterilor, al deceselor și sporul natural.

Comparativ, în anii 1980 și 1996, acești indicatori prezintau următoarea configurație regională (tabelul nr. 1).

Tabelul nr.1
Participarea regiunilor la principalii indicatori demografici,
în anii 1980 și 1996
- mii persoane -

	Anul	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
Populația totală la 1 iulie	1980	3687,5	2806,7	3646,4	2433,5	2076,6	2872,8	2676,2	1981,2
	1996	3788,2	2948,8	3510,8	2429,3	2086,5	2883,2	2666,4	2314,8
Născuți vii	1980	81,7	52,8	62,3	40,7	30,5	53,4	48,7	28,8
	1996	47,7	29,7	34,9	25,3	19,4	31,1	26,2	17,2
Decese	1980	32,5	26,6	38,8	27,7	26,8	32,1	27,1	20,2
	1996	44,4	35,3	48,7	33,7	28,0	37,1	30,9	28,1
Spor natural	1980	49,2	26,2	23,5	13,0	3,7	21,3	21,6	8,6
	1996	+3,3	-5,6	-13,9	-8,4	-8,6	-6,0	-4,7	-10,9

În anul 1996 față de anul 1980, populația totală crește numai în regiunile nord-est, sud-est și București și scade în celelalte cinci regiuni; pe total țară, numărul născuților vii se diminuează de la 398,9 mii în anul 1980 la 231,3 mii în anul 1996, numărul decedaților crește de la 231,9 mii la 286,2 mii, iar sporul natural se reduce de la 167 mii la o valoare

negativă de 54,8 mii persoane.

În anul 1996, la 1000 locuitori se înregistrau în România 10,2 născuți vii, 12,7 decese și un spor natural de 2,5; în Uniunea Europeană în anul 1993 ratale respective au fost de 11,2%, 10,1% și 1,1%.

Structura de vîrstă a populației nu prezintă diferențieri remarcabile în teritoriu (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Structura de vîrstă a populației pe regiunie statistică
Total populație=100

Grupa de vîrstă	Total România	Regiuni statistiche							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
0-14 ani	19,9	22,4	20,2	19,2	19,5	19,0	20,4	20,2	16,6
15-64 ani	67,9	66,0	68,5	67,2	67,0	68,7	67,9	68,3	70,6
65 ani și peste	12,2	11,6	11,3	13,6	13,5	12,2	11,7	11,5	12,8

Pentru grupa de vîrstă de 0-14 ani cel mai bine situată este regiunea nord-est, iar cel mai slab plasată este zona capitalei în care segmentul activ al populației (15-64 ani) deține peste 70% din total; cele mai îmbătrâni-

te regiuni sunt cele de sud și sud-vest.

Comparativ cu totalul populației din UEM (15 țări), pentru care în anul 1994 distribuția pe cele trei grupe a fost: 17,7% (0-15 ani); 67% (16-64 ani) și 15,3%

(peste 65 ani), situația demografică din România prezintă încă o structură mai Tânără.

Primele trei regiuni (nord-est, sud-est și sud) cumulau în anul 1996 46,7% din totalul populației de 0-14 ani, 44,9% din segmentul activ al populației (15-64 ani) și 45% din cel al populației postactive.

Populația școlară, ca viitor suport al dezvoltării și al economiei, însuma în anul 1996/97 4688,3 milioane de persoane (20,7% din populația totală); pe regiuni statistice repartizarea a fost: 17,5% nord-est, 12,5% sud-est, 13,6% în sud, 10,2% în sud-vest, 9% în vest, 13,2% în nord-vest, 12,7% în centru și 11,8% în București.

Populația școlară din licee deținea 16,9% în totalul populației școlare a țării, iar numărul celor din învățământul superior reprezinta 7,6%.

Ponderea populației școlare din licee în totalul elevilor și studenților, pe regiuni statistice, a fost în 1996/1997 următoarea: 16,9% pe total țară, 14,3% în nord-est, 17% în sud-est, 17,7% în sud, 18,8% în sud-vest, 16,8% în vest, 15,7% în nord-vest, 17,8% în centru și 18,6% în București; se constată un decalaj sensibil între zonele situate pe diagonala nord-est-sud-vest.

În București și în zonele de sud și sud-vest sunt concentrați 47% din numărul total al studenților, regiunile de vest, nord-

vest și centru, școlarizează 34,2% din numărul studenților, iar în nord-est și sud-est se înregistrau numai 18,2% din numărul total de studenți, deci mult mai puțin în raport cu ponderea acestor ultime două regiuni în populația totală și în cea școlară și Tânără în general.

În fine, un ultim aspect ai structurilor demografice îl reprezintă gradul de urbanizare. În anul 1996, pe total țară 54,9% din populație locuia la orașe și 45,1% în mediul rural; pe regiuni statistice, gradul de urbanizare cel mai înalt se consemnează în București - 88,9%; urmează regiunea de vest cu 62,5%, centru cu 60,6%, sud-est cu 56,3%, nord-vest - 52,6%, sud-vest 45,1%, nord-est - 44,3% și sud cu 41,7%. Între zona de vest și cea de sud, gradul de urbanizare diferă cu 20,8 puncte procentuale.

2.2. Al doilea element important al potențialului economic al regiunilor îl reprezintă resursele de terenuri.

Suprafața totală a țării însumează 23,84 mil.ha, din aceasta 14,79 mil.ha sunt terenuri agricole, 9,34 mil.ha terenuri arabile; 3,39 mil.ha sunt ocupate de păsuni, 1,50 mil.ha cu fânețe, 0,29 mil.ha este suprafața viticolă, 0,27 mil.ha suprafața cu pomi, 6,69 mil.ha sunt ocupate de păduri, 0,87 mil.ha sunt destinate apelor și băltilor și 1,47 mil.ha reprezintă alte suprafețe.

Structura resurselor de teren pe regiuni este redată în tabelul nr. 3.

După cum se poate constata, cu excepția capitalei, repartizarea suprafeței totale și agricole pe regiuni este destul de echilibrată; diferențe sensibile apar în distribuția suprafeței arabile (1,2% în București și 21,1% pentru regiunea de sud); de asemenea, la alte categorii de terenuri agricole (pășuni, fânețe, plantații de vii și pomi) diferențele sunt notabile.

Suprafețele cu păduri prezintă mari inegalități în distribuția regională; comparativ cu suprafața totală a regiunilor zona de sud-est este afectată sever de lipsa pădurilor. Extrem de inegal sunt repartizate și suprafețele amenajate pentru irigat: 90,6% din aceste terenuri se concentrază în trei regiuni (sud-est, sud și sud-vest), în timp ce 9,4% din terenurile irrigate revin celorlalte regiuni care ocupă peste 58% din teritoriul țării.

Tabelul nr. 3

**Resursele de terenuri pe regiuni statistice în România,
în anul 1996**

Total România =100

	Regiuni statistice							
	N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
Suprafața totală	15,5	15,0	14,5	12,3	13,4	14,3	14,3	0,8
" agricolă	14,3	15,7	16,6	12,3	13,3	14,0	13,1	0,8
" arabilă	14,4	19,3	21,1	13,3	11,8	10,8	8,2	1,2
" cu pășuni	14,8	9,8	8,3	11,2	17,4	19,0	19,5	0,1
" cu fânețe	12,8	4,2	6,4	5,7	15,5	24,0	31,4	0
" cu vii	14,7	36,1	17,6	18,1	3,7	5,0	4,2	0,7
" cu livezi	10,5	9,6	20,5	22,3	11,9	17,2	7,1	0,9
" cu păduri	18,5	8,4	10,1	12,8	15,6	15,6	18,6	0,4
" cu ape și bălti	8,6	53,8	13,2	8,4	5,1	6,3	3,8	0,7
Alte suprafețe	17,9	14,3	13,6	11,6	10,3	16,3	13,6	2,2
Suprafața amenajată pentru irigat	4,4	37,7	33,9	19,0	1,7	0,7	0,6	2,0

În afara repartizării regionale a suprafețelor, o importanță specială o reprezintă și structura in-

ternă a terenurilor din fiecare zonă (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

Ponderea diferitelor categorii de terenuri în suprafața totală a fiecărei regiuni, în anul 1996

	România	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Suprafața totală	100	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
" agricolă	62,0	57,2	65,0	71,1	62,4	61,2	60,7	56,7	64,4
" arabilă	39,2	36,5	50,3	57,1	42,6	34,3	29,5	22,5	60,6
" cu pășuni	14,2	13,6	9,3	8,1	13,0	18,4	18,9	19,4	1,4
" cu fânețe	6,3	5,2	1,8	2,8	2,9	7,2	10,5	13,8	-
" cu vii	1,2	1,2	2,9	1,5	1,8	0,3	0,4	0,4	1,1
" cu livezi	1,1	0,8	0,7	1,6	2,1	1,0	1,4	0,6	1,4
" cu păduri	28,1	33,5	15,7	19,7	29,2	32,6	30,7	36,4	14,1
" cu ape	3,7	2,1	13,3	3,4	2,6	1,4	1,6	1,0	3,6
Altele	6,2	7,2	5,9	5,8	5,8	4,8	7,0	5,9	17,9
Suprafața amenajată pentru irigat	13,4	3,8	33,7	31,4	20,8	1,7	0,7	0,5	34,2

Fără a mai face comentarii asupra potențialului pe care îl prezintă fondul funciar al fiecărei regiuni, consemnăm numai faptul că în raport cu populația din teritorii, indicatorii de densitate sunt foarte diferențiați.

În anul 1996, la 100 ha de terenuri agricole revineau: 152,9 locuitori pe total țară, 179,6 locuitori în nord-est, 143,4 în sud, 105,8 în vest, 138 persoane în regiunea centru, 126,8 în sud-est, 133,3 locuitori în sud-vest, 138,6 în nord-vest și 1972,2 locuitori în zona București.

2.3. Capitalul fix reprezintă

un vector esențial al potențialului economic.

Din păcate, statistica oficială nu mai oferă date cu privire la evoluția acestui indicator pe județe, după anul 1990.

Având în vedere volumul redus al investițiilor efectuate în perioada 1990-1997, considerăm că nu s-au produs mutații însemnante în ierarhia regiunilor în acești ultimi ani.

Structura regională a capitalului fix în perioada 1970-1990 și media înzestrării cu capital pe o persoană, comparativ cu totalul pe țară se prezintă în tabelul nr. 5.

Tabelul nr. 5

Evoluția distribuției capitalului fix și a raportului dintre acesta și populația totală pe regiuni statistice în România, în perioada 1970-1990

Anii	România	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
1970	100	11,7	13,8	15,8	9,4	12,0	8,9	11,9	16,7
1980	100	12,0	15,7	15,6	11,3	10,3	8,8	11,5	14,8
1990	100	11,9	17,6	15,1	12,2	10,4	9,2	10,8	12,9
Capital fix pe locuitor - România = 1									
1970	1	0,70	1,10	0,92	0,84	1,21	0,68	1,01	2,15
1980	1	0,72	1,25	0,95	1,03	1,10	0,68	1,95	1,66
1990	1	0,71	1,36	0,97	1,14	1,12	0,71	0,89	1,29

O concentrare mai mare de capital fix se înregistrează în regiunile sud-est, sud și București; aceste trei zone însumau 45,9% din totalul valorii naționale în anul 1990.

Ca tendință, în perioada celor două decenii analizate, se constată o dinamică ascendentă a ponderii în sud-est (+3,8 puncte procentuale), sud-vest (+2,8 puncte procentuale), nord-vest (+0,3 puncte) și nord-est (+0,2 puncte); regiunile vest, sud, centru și București înregistrează scăderi relative ce însumează 1,6; 0,7; 1,1 și respectiv 3,8 puncte procentuale.

Față de media înzestrării pe țară, considerată egală cu unitatea, în anul 1990 regiunea de sud-est depășea cu 36% nivelul

economiei naționale, capitașa se situa cu 29% peste acest nivel, în timp ce sud-vestul și vestul, realizau cu 14% și respectiv 12% mai mult. Cel mai slab dotat cu capital au fost regiunile nord-est și nord-vest (71% din nivelul țării) urmate de regiunile centru (89%) și sud (97%).

2.4. În agricultură, între componentele importante ale capitalului, în afara terenurilor și respectiv al plantațiilor vitipomicole, numărul de animale și de tractoare și mașini reprezintă indicatori esențiali ai potențialului regional.

La începutul anului 1997, ponderea regiunilor în efectivele de animale pe specii se prezintă în tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6

**Repartizarea regională a efectivelor de animale,
la începutul anului 1997**

Total România = 100

Regiunea	Specia de animale					
	Bovine	Porcine	Ovine	Caprine	Cabaline	Păsări
Nord-est	20,3	10,3	18,5	8,2	21,3	15,5
Sud-est	10,8	13,6	17,1	19,3	15,2	17,3
Sud	15,0	21,7	12,3	18,8	16,2	18,7
Sud-vest	10,9	9,3	9,8	26,1	10,5	13,5
Vest	9,0	18,0	11,3	8,4	9,1	8,6
Nord-vest	18,5	13,0	13,1	10,4	15,0	11,1
Centru	14,5	11,2	17,7	7,9	12,0	11,7
București	1,0	2,8	0,4	0,8	0,7	3,5

Diferențierea teritorială a potențialului de producție al zootehniei este cât se poate de evidentă; bovinele se concentreză în regiunile nord-est,

nord-vest, sud și centru; porcinele în sud, vest, sud-est și nord-vest; ovinele dețin ponderea cele mai mari și relativ egale în nord-est, centru și sud-est;

caprinele predomină în sud-vest, sud-est și sud; cabalinele au o densitate mare în nord-est, sud, sud-est și nord-vest, în timp ce păsările prezintă o densitate mai mare în sud și sud-est.

Dacă se vor analiza densitățile animalelor la 100 ha de su-

părață agricolă și în raport cu populația, vor rezulta alte decalaje și mai importante pentru strategiile regionale de dezvoltare a agriculturii.

Repartizarea regională a parcului de tractoare și mașini agricole este redată în tabelul nr. 7.

**Tabelul nr. 7
Structura regională a parcului de tractoare și mașini agricole,
la 31.12.1996**

Regiunea	Tractoare agr. fizice	Pluguri pt tractoare	Cultivatoare mecanice	Sernători mecanice	Mașini de împr. îngrăș. chimice	Total România = 100	
						cereale	combine pt recoltat porumb păioase
Nord-est	10,6	10,5	10,7	11,2	9,0	10,9	14,5
Sud-est	15,0	14,8	17,0	15,1	14,4	3,8	21,8
Sud	18,5	18,2	20,5	20,0	21,6	16,1	12,8
Sud-vest	12,5	13,3	12,0	14,5	12,3	24,0	8,4
Vest	15,2	15,3	18,1	17,3	17,0	19,8	11,3
Nord-vest	13,7	13,8	8,8	10,5	11,0	29,0	2,7
Centru	12,9	12,8	11,4	10,2	13,3	13,7	1,0
București	1,6	1,4	1,5	1,3	1,4	9,5	0,7

Datele statistice relevă o concentrare relativ uniformă a tractoarelor și a plugurilor pe regiuni; exceptând Bucureștiul, numărul cel mai mic de tractoare este consemnat în regiunea nord-est (10,6%), iar cel mai mare în sud (18,5%); restul regiunilor dețin 13-15% din parcul de tractoare. Această repartizare nu este în concordanță cu nevoile agriculturii și cu structura și dimensiunea suprafețelor. De altfel, calculele de densitate (în raport cu suprafețele agricole și cu populația ocupată în agricultură) probează decalaje însemnante între regiunile țării.

2.5. Pe lângă potențialul demografic, cel de terenuri, de capital fix, animale etc., infrastructurile de transporturi, turism și alte servicii sunt esențiale pentru dezvoltarea regională.

Repartizarea regională a unor componente de infrastrucțură este prezentată în tabelul nr. 8.

Simpla lectură a acestor date relevă însemnante diferențe teritoriale.

Dacă vom corela aceste ponderi cu suprafața regiunilor și cu populația, vom constata decalaje semnificative în dezvoltarea regională.

Tabelul nr. 8

Ponderea regiunilor în componente ale infrastructurii economice, sociale și culturale, la 31.12.1996

Total România = 100

	Regiuni statistice							
	N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
Linii de cale ferată în exploatare	13,2	11,6	14,7	8,8	17,7	15,8	15,5	2,8
Drumuri publice modernizate	15,2	11,0	17,4	13,8	13,9	14,3	12,4	2,1
Capacitate de cazare turistică în funcțiune	6,5	46,6	8,2	5,9	7,6	9,3	12,6	3,2
Lungimea totală a conductelor de canalizare publică	14,5	15,0	12,1	8,4	12,1	13,0	13,5	11,4
Număr de paturi în spitale	16,2	10,8	12,1	9,7	11,7	13,8	13,0	12,8
Numărul total de:								
-medici	13,8	9,4	10,6	9,9	10,8	14,0	11,7	19,8
-stomatologi	15,3	11,8	12,3	7,1	10,8	12,8	11,7	18,3
-farmaciști	15,0	8,9	8,5	6,2	8,2	17,0	12,5	23,7
Număr total de abonamente:								
-radio	15,0	14,0	12,8	9,8	9,2	11,9	11,2	16,1
-TV	13,6	13,0	15,2	9,0	10,8	11,7	13,0	13,7

2.6. Un ultim aspect al dotării regionale asupra căruia vom arunca o privire sumară - deși acesta este extrem de important - îl constituie locuintele.

La 31 decembrie 1997 existau în România un număr de 7836,9 mii locuințe care dispuneau de 19420,4 mii camere și respectiv 268.342 mii m^2 suprafață locuibilă; pe total țără reveneau 34,2 m^2 pe o locuință, 13,8 m^2 pe o cameră, 12 m^2 suprafață locuibilă pentru fiecare locuitor și respectiv 1,15 persoane pe o cameră.

Distributia regională a locuințelor a fost următoarea (total = 100): 15,7% regiunea nord-est; 12,6% sud-est; 15,6% sud; 11,1% sud-vest; 9,6% vest;

12,7% centru și 11,1% în București.

Suprafața locuibilă se repartiza pe regiuni astfel: 14,6% în nord-est; 12,8% în sud-est; 15,1% în sud; 10,6% în sud-vest; 10,3% în vest; 13,1% în nord-vest; 12,2% în centru; și 11,4% în București.

Numărul de persoane pe o cameră a fost de: 1,31 în nord-est, 1,10 în sud-est, 1,0 în sud, 1,06 în sud-vest, 1,15 în vest (cât media națională), 1,27 în nord-vest, 1,28 în centru și 1,07 persoane pe o cameră în București.

Suprafața locuibilă pe o persoană a însumat: 10,3 m^2 în nord-est, 11,6 m^2 în sud-est, 12,3 m^2 în sud, 11,8 m^2 în sud-

vest, 13,4 m² în vest, 12,3 m² în nord-vest și în centru și 13,4 m² în București.

3. În ceea ce privește utilizarea potențialului de resurse și factorii al regiunilor, un prim in-

dicator important îl reprezintă populația ocupată.

3.1. Evoluția populației ocupate și a ratei de activitate pe regiuni în anii 1990 și 1996 se prezintă în tabelul nr. 9.

Tabelul nr. 9

**Populația ocupată și rata de ocupare pe regiuni în România,
în anii 1990 și 1996**

- mii pers.% -

	România	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
Total pop. ocupată 1990	10945,7	1687,5	1353,7	1646,5	1182,9	1093,5	1437,5	1361,5	1182,6
1996	9379,0	1505,5	1203,7	1439	1010,2	914,9	1231,9	1162,8	911,0
Modificare (mii pers.)	-1566,7	-182,0	-150,0	-207,5	-172,7	-178,6	-205,6	-198,7	-271,6
Total pop. ocupată (%) 1990	100	15,4	12,4	15,0	10,8	10,0	13,1	12,4	10,8
1996	100	16,1	12,8	15,3	10,8	9,7	13,1	12,4	9,7
Rata de ocupare a pop. totale (%) 1990	47,2	43,7	45,1	45,6	47,8	51,1	48,1	48,5	51,1
1996	41,5	39,7	40,8	40,9	41,6	44,1	42,9	43,6	39,4

Între cei doi ani, ponderea regiunilor în populația ocupată a țării s-a menținut în linii mari aceeași; o scădere de pondere înregistram pentru regiunea vest și de asemenea, mai însemnată, pentru București.

Numărul total al populației ocupate s-a redus cu 1566,7 mii de persoane; cea mai mare contribuție la respectiva reducere o consemnăm în București (-271,6 mii), în zona de sud (-207,5 mii) și în regiunea nord-vest (-205,6 mii).

Rata de ocupare a populației totale s-a prăbușit, pe țară, de la 47,2 % la 41,5%.

Pe regiuni, cea mai însemnată rată de ocupare se înregistra în anul 1990 în vest și în București (51,1%), iar cea mai scăzută în nord-est (43,7%); în 1996 Bucureștiul prezintă cea mai redusă rată de ocupare (39,4%), fiind urmat de regiunea nord-est (39,7%) și sud (40,8%); cel mai bine situate la acest indicator în anul 1996 au fost vestul și centrul țării.

3.2. O caracteristică specifică pentru România în domeniul ocupării o reprezintă suprapopulația agricolă.

În anul 1990, din totalul populației ocupate la 1 ianuarie, 27,5% era înregistrată statistic la agricultură. Pe regiuni ponderea populației ocupate în agricultură a fost în anul 1990 de 36,7% în sud-vest, 34,8% în nord-est, 31,8% în nord-vest și în sud, 30,2% în sud-est, 24,5% în vest, 21,2% în centru și 3,8% în București. Numai zona capitalei are o populație ocupată în agricultură compatibilă cu structurile vest-europene.

În 1996, numeric, populația ocupată în agricultură a sporit pe total țară cu peste 235 mii de persoane; ca pondere în total agricultură a ajuns la 34,6%. Distribuția regională a ocupării în agricultură oferă în acest an ponderi în totalul activilor din regiuni care se înscriu într-o evoluție extrem de sumbră: 43,9% în sud-vest, 42,5% în nord-est, 40,2% în sud, 38,5% în nord-vest, 38% în sud-est, 30,1% în vest, 28,2% în centru și 5,7% în București.

Asemenea ponderi sunt relevante pentru eficiența utilizării forței de muncă și pentru amplioarea subzistenței naționale în care se înscrie economia românească.

3.3. Numărul de salariați reprezintă un indicator esențial

atât pentru aprecierea nivelului de dezvoltare al regiunilor cât și în ceea ce privește siguranța și constanța unei surse de venit pentru populație.

În anul 1996, numărul total de salariați s-a redus cu 2163,2 mii de persoane; cele mai mari reduceri se înregistrează pentru regiunea București (-317 mii) urmată de regiunea de sud (-325,4 mii) și zona de centru (-277,7 mii); procesul de reducere al numărului de salariați a continuat și în 1997, an în care, față de 1996, numărul mediu anual de salariați s-a diminuat cu încă 342 mii persoane; reducerea medie anuală a numărului de salariați a fost în intervalul 1991-1997 de 357,9 mii persoane.

Scăderea numărului de salariați nu a modificat distribuția procentuală a acestora pe regiuni statistice; în schimb raportul dintre numărul de salariați și populația totală s-a deteriorat dramatic: pe total țară, la 100 de locuitori, reveneau în 1990 34,9 salariați - repartizați pe regiuni de la un minim de 28,7% în nord-est la un maximum de 48,8% în București și 38,9% în regiunea vest; în 1996 în nord-est se înregistra un salariat la 5 locuitori (21,9%), iar în București, un salariat lucra pentru 2,84 locuitori (35,2% - din totalul populației - era salariată). În 1997, numărul de salariați a fost aproximativ egal cu cel din anii 1971-1972.

Tabelul nr. 10

**Numărui mediu anual total de salariați și rata acestora
în raport cu populația totală pe regiuni statistice în România,
în anii 1990 și 1996**

- mii persoane % -

	România	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
Total salariați									
1990	8102,2	1106,6	1039,2	1167,4	794,6	833,4	974,3	1055,7	1131,0
1996	5939,0	831,0	774	842	556	623	721	778	814
Modificarea nr. de salariați (1996-1990)	-2163,2	-275,6	-265,2	-325,4	-238,6	-210,4	-253,3	-277,7	-317
Structura regi- onală a nr. de salariați									
1990	100,0	13,7	12,8	14,4	9,8	10,3	12,0	13,0	14,0
1996	100,0	14,0	13,0	14,2	9,4	10,5	12,1	13,1	13,7
Nr. de salariați									
1990	34,9	28,7	34,6	32,3	32,1	38,9	32,6	37,6	48,8
la 100 locuitorii									
1996	26,3	21,9	26,2	24,0	22,9	30,0	25,1	29,2	35,2

În cele 15 țări membre ale Uniunii Europene, în anul 1993 numărul de salariați la 100 locuitori a fost de 32,9.

Structura sectorială a salariaților în anii 1990 și 1997 este prezentată în tabelul nr. 11.

Tabelul nr. 11

Structura sectorială a numărului mediu anual al salariaților din România, în anii 1990 și 1997

Total ec.=100

	România	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
Agr.+silv.									
1990	8,5	8,3	13,6	11,6	10,3	9,5	7,8	6,6	1,6
1997	6,3	6,0	10,7	8,7	6,3	6,2	4,7	5,9	1,7
Industria									
1990	47,7	50,9	38,0	49,0	44,8	48,7	50,8	56,2	42,5
1997	43,6	43,9	35,5	47,7	43,0	41,7	47,4	51,8	37,7
Construcții									
1990	8,0	7,0	10,1	6,9	9,9	7,4	6,2	5,5	11,0
1997	6,9	6,6	7,9	6,4	9,3	5,9	5,8	6,2	7,6
Servicii									
1990	35,8	33,8	38,3	32,4	35,0	34,4	35,2	31,7	44,9
1997	43,2	43,5	45,9	37,2	41,3	46,2	42,0	36,1	53,0

Pierderile totale de salariați în intervalul 1990-1997 arată că, pe total țără, agricultura și-a diminuat efectivele cu 13,6%; cele mai afectate regiuni au fost sud-est (-20%), sud-vest (-19,1%) și vest (-18,3%), adică marile regiuni agricole ale țării.

Industria a deținut 56,6% din pierderile de salariați din economie; în totalul pierderilor din fiecare regiune, industria a deținut 67,6% în vest, 66,7% în nord-est,

66,3% în centru și 43,3% în sud-est.

Sectorul de construcții a contribuit la pierderea totală cu 10,4% pe țără și cu 18,4% în București, 15,2% în sud-est și 39% în regiunea centru.

Serviciile au avut un "aport" la pierderile totale de 19,4% pe economie, 27,5% din pierderile totale ale capitalei, 22,3% în regiunea sud, 21,5% în sud-est și centru și numai 2,8% în vest (tabelul nr. 12).

Tabelul nr. 12

**Pierderile de salariați pe sectoare și regiuni statistice
în România, în perioada 1990-1997**

- mii persoane -

	România	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
Total	2505,2	339,7	322,0	374,1	250,7	226,9	314,7	316,4	360,8
Agr.+silv.	341,4	46,2	64,3	65,9	47,9	41,6	45,1	26,2	4,2
Industrie	1418,9	226,5	139,5	194,1	121,8	153,4	182,6	209,8	192,2
Constr.	259,8	27,0	49,0	30,5	27,5	25,6	21,6	12,3	66,3
Servicii	485,1	40,0	69,2	83,6	53,5	6,3	65,4	68,1	99,1

Repartizarea salariaților pe forme de proprietate în anul 1997 probează încă preponderența sectorului public; sectorul privat deținea 27,3%, la acesta adăugându-se un număr de salariați ce lucrează în întreprinderi mixte.

Pe regiuni statistice sectorul privat deținea, în 1997, 29,7% din numărul total de salariați în București, 29,6% în regiunea vest, 29,3% în nord-est, 27% în nord-vest, 26,6% în sud-est, 24,3% în sud și 22,8% în sud-vest; sectorul public reprezenta 58,2% din numărul total de

salariați în sud-vest, 55% în sud, 50,7% în București, 50% în sud-est, 47,2% în centru, 47,1% în regiunea de vest, 44,3% în nord-vest și 42,4% în nord-est.

La 31.12.1996 numărul total al somerilor înregistrați a fost de 657,6 mii persoane; pe regiuni, aceștia au fost repartizați astfel: 25,6% în nord-est, 14,7% în sud-est, 12,9% în sud, 11,6% în centru, 11% în nord-vest, 10,7% în sud-vest, 8,7% în vest și 4,8% în București. Cele mai afectate regiuni, în raport cu populația în vîrstă

de muncă sunt nord-estul și sud-vestul.

3.4. Utilizarea resurselor de teren în România a cunoscut evoluții nesatisfăcătoare în perioada ultimilor ani.

Dacă ne vom referi la terenurile cultivate, acestea au fost în anul 1996 de 8878,8 mii ha dintr-o suprafață arabilă de 9339,1 mii ha (95,1%); cu alte cuvinte, 5% din suprafața arabilă a rămas necultivată.

Pe regiuni statistice, ponderea suprafetei cultivate în totalul terenurilor arabile a fost de: 88,9% în sud-vest, 92,9% în sud, 93,2% în București, 95,2% în centru, 96,6% în regiunea sud-est, 97,2% în nord-est și vest și 98,8% în nord-vest.

Cea mai mare parte a suprafetei cultivate este destinată cerealelor: 65,8% pe total țară, 72% în vest, 70% în sud-vest, 65,8% în nord-est și nord-vest, 65,5% în sud-est, 63,1% în sud, 59,8% în București și 58,6% în centru.

Culturile intensive, mari consumatoare de muncă (legume, plante tehnice) ocupă ponderi din ce în ce mai mici în structura suprafeteelor cultivate.

În plus, din cele 3190 mii ha amenajate pentru irigat se mai irigă efectiv numai 10-15% din suprafață.

Capacitățile de producție din industrie, construcții, turism, transporturi sunt utilizate numai în proporții de 10-50%.

3.5. Un aspect care ține atât de potențialul regional de dezvoltare cât și de rezultatele de ansamblu ale economiei naționale și regionale îl reprezintă privatizarea și respectiv crearea de întreprinderi mici și mijlocii prin liberă inițiativă.

Pe ansamblul țării, în perioada 1990-1997 numărul total al firmelor înregistrate a însumat 661.657 societăți.

Repartizarea regională a acestora precum și alte caracteristici ale firmelor se pot observa din datele tabelului nr. 13.

Tabelul nr. 13

**Caracteristici ale firmelor înregistrate în România,
în perioada 1990-1997**

- nr. societăți -

	România	Regiuni statistice								
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Numărul total al firmelor înregistrate %	661657	81952	83686	76650	50049	60248	90906	70697	139499	
	100	12,4	12,6	11,6	8,8	9,1	13,7	10,7	21,1	
Număr firme cu participare străină de capital %	51761	1966	3383	1709	1128	5095	5058	4293	29129	
	100	3,8	6,5	3,3	2,2	9,8	9,8	8,3	56,3	

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Total capital - mld.lei- %	9498,6 100	255,6 2,7	552,5 5,8	427,8 4,5	714,0 7,5	637,2 6,7	740,1 7,8	522,8 5,5	5648,7 59,5
Capital în USD - mil. - %	2703,6 100	82,5 3,1	138,1 5,1	128,9 4,8	210,1 7,8	226,7 8,4	250,9 9,3	172,4 6,4	1494,3 55,3
Lei/firmă - mld. USD/firmă - mil.	0,184 52,2	0,130 42,0	0,163 40,8	0,250 75,4	0,633 186,2	0,125 44,5	0,146 49,6	0,122 40,1	0,194 51,3

Prea multe comentarii la aceste date extrem de sugestive sunt de prisos. În plus, față de ceea ce se degajă din lectura datelor, vom adăuga următoarele:

- în ceea ce privește numărul total de societăți, în interiorul regiunilor există discrepanțe accentuate între județe: în zona nord-est de pildă, în Iași se înregistrează 18225 societăți, iar în Vaslui 7168; în sud-est, Constanța are 29175 societăți, iar Tulcea numai 7228; în sud, Prahova are tot atâtea societăți câte sunt în trei alte județe ale regiunii (Giurgiu, Ilalomița și Teleorman); în sud-vest, Doljul prezintă 19164 societăți, iar Mehedinți 8736; în vest, Timisul avea înregistrate 22407 firme, iar Caraș-Severin numai 8418; în nord-vest, Clujul detinea 27404 firme, iar Bistrița-Năsăud 7883; în centru, Brașovul se detașă cu 21391 firme, iar Covasna avea numai 5852. În fine, Bucureștiul cumula peste o cincime din numărul total al firmelor.

Se poate deci concluziona că s-au format poli de atracție și de dezvoltare care pot să slăbească și mai mult județele mai prost plasate;

- în privința firmelor cu participare străină de capital se constată rolul polarizator al Bucureștiului și, de asemenea, nu putem să nu remarcăm dimensiunea mică atât a capitalului în lei cât și în valută.

Este foarte probabil că se impune practicarea unor politici de stimulare - inclusiv fiscale, diferențiate în profil regional și mai ales pentru zonele puțin atractive.

4. Rezultatele concrete ale dezvoltării regionale, ale valorificării potențialului și resurselor din teritoriu, efectele mecanismelor și ale politicilor practice, se exprimă sintetic prin indicatorii de venituri.

4.1. Produsul intern brut total și pe locuitor și câștigurile salariale nete reprezintă indicatorii finali de fructificare ai potențialului economic.

Pentru anul 1996, distribuția regională a acestor indicatori este redată în tabelul nr. 14.

Tabelul nr. 14

**Produsul intern brut total și pe locuitor și câștigurile salariale
pe regiuni în România, în anul 1996**

	România	Regiuni statistice							
		N-E	S-E	S	S-V	V	N-V	centru	Buc.
PIB total - mld. lei	108390,9	13923,4	14224,4	15334,5	10703,3	11720,5	12919,6	13632,5	15924,7
%	100	12,9	13,1	14,1	9,9	10,8	11,9	12,6	14,7
PIB pe locuitor - mii lei	4794,4	3678,1	4823,8	4367,8	4405,9	5644,1	4497,2	5112,7	6879,5
%	100	76,7	100,6	91,1	91,9	117,7	93,8	106,6	143,5
Câștiguri din salarii nete total - mld. lei	22889,1	2864,7	3079,5	3186,7	2235,0	2432,5	2610,0	2339,3	3540,7
%	100	12,5	13,5	13,9	9,8	10,6	11,4	10,2	15,5
Câștiguri salariale pe locuitor - mii lei	1012,5	756,2	1044,3	707,7	920,0	1171,4	908,5	1102,3	1529,7
%	100	74,7	103,1	69,9	90,9	115,7	89,7	108,9	151,1
Ponderea câști- gurilor salariale în PIB pe locuitor (%)	21,1	20,6	21,6	20,8	20,9	20,8	20,2	21,6	22,2

Și de această dată este evident în primul rând nivelul extrem de scăzut al PIB pe locuitor; exprimat în USD (prin paritatea puterii de cumpărare). PIB pe locuitor a fost în anul 1996 de 4244 dolari pe total economie; comparativ cu o medie a UE de peste 20000 dolari, decalajul este de 1:5.

Discrepanțele regionale maxime arată un raport de 1,87:1 (între București și regiunea nord-est). După opinia noastră, acest raport, determinat ca medie statistică, este mult mai mare și ascunde diferențe enorme

în teritoriu.

Acestea se datorează metodelor statistice de determinare a PIB, prin intermediul supravaluei autoconsumului casnic.

Veniturile nete din salarii nu dețineau în anul 1996, decât 20-22% din PIB; acestea sunt de fapt venituri sigure și efective, restul, până la 100% mai este completat în proporție de 10-15% cu pensii, alocații și vânzări directe de produse agricole, dar chiar și acest nivel al PIB pe locuitor reprezintă, pentru peste jumătate din populație, o ficțiune statistică.

4.2. În ce privește câștigul salarial mediu net lunar din anul 1997, acesta a fost de 632,1 mii lei pe total economie iar pe regiuni statistice, Bucureștiul se situa pe primul loc cu 724,4 mii lei, devansând media țării cu numai 14,6%; cel mai redus câștig salarial mediu net lunar s-a înregistrat în regiunea nord-est (569,6 mii lei, respectiv 90% din media economiei și 78,6% din cel al Bucureștiului).

Cel mai mic câștig salarial a fost consemnat în ramura comerț din regiunea sud-vest (372,0 mii lei pe lună), iar cel mai mare s-a înscris în București pentru ramura "activități finanțier-bancare și de asigurări" (1922,2 mii lei lunar, net). Raportul între câștigul minim absolut și cel maxim fiind de 1:5,16.

5. Datele statistice relevă decalaje teritoriale însemnate, atât în privința potențialului de dezvoltare cât și în domeniul utilizării și a rezultatelor economice ale regiunilor.

Decalajele au tendința de a se accentua, acutizând problematica proliferării subdezvoltării, subrezistenței și sărăciei.

Mecanismele pieței lăsate complet libere redistribuie resursele de la regiunile cele mai sărace spre cele mai prospere, dezvoltarea unora realizându-se prin proliferarea și extinderea sărăciei altor regiuni.

În acest context, constituirea regiunilor de dezvoltare este necesar să fie urmată de evaluarea riguroasă a stării economice din fiecare agregat teritorial și elaborarea unor strategii concrete, coerente și concertate spre un curs favorabil valorificării resurselor locale și realizării unei creșteri economice sustenabile. Întrucât nici regiunile și nici piața nu pot reuși singure în demersul spre o creștere economică sănătoasă și viabilă, strategiile regionale se cer dublate de politici specifice de suport promovate de către administrația centrală. Aceleași legi și mecanisme promovate uniform pentru organisme economice regionale extrem de diferite sunt neproductive, agravând în viitor expansiunea decalajelor și a subdezvoltării.